

СТРАТЕГІЯ ФІНАНСУВАННЯ ОБІГОВИХ АКТИВІВ ЯК ВАЖЛИВИЙ ФАКТОР ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА

У статті запропоноване оцінювання та вибір найбільш ефективних джерел фінансування обігових активів з можливих стратегічних альтернатив за допомогою використання методу аналізу ієрархії (MAI) за умови врахування стадії життєвого циклу та фінансового потенціалу підприємства.

Ключові слова: *фінансова стратегія, джерела фінансування, обігові активи, альтернатива, ефективність, підприємство.*

Фінансуванням обігових активів становить найбільшу частину операцій фінансового менеджменту підприємства в сучасних умовах перманентної світової фінансової кризи. Це пов'язано з великою кількістю елементів їх внутрішнього матеріально-речовинного й фінансового складу, що потребують індивідуалізації управління, пріоритетною роллю в забезпеченні платоспроможності, рентабельності та інших цільових результатів операційної діяльності підприємства. Виходячи з цього досить актуальним є дослідження та визначення найбільш сприятливих варіантів фінансування обігових активів підприємства для підвищення ефективності його діяльності та відповідно конкурентоспроможності.

На сучасному етапі розвитку економіки України питання пошуку доцільних джерел фінансуванням обігових активів є надзвичайно важливими в напрямі забезпечення достатнього рівня ліквідності, прибутковості вітчизняних підприємств, і тому розглядалися в багатьох наукових працях, зокрема К.А. Колодяжної [4], І.О. Бланка [2], В.М. Зарубинського [3], О.О. Бакунова, Т.Б. Хлевицької, Н.О. Лісової [1], П.В. Пузирьової [5] та інших, але ці проблеми залишаються ще не вирішеними й потребують подальшого розгляду. Метою статті є визначення на основі стадії життєвого циклу та фінансового потенціалу підприємства найбільш ефективних джерел фінансування його обігових активів з можливих альтернатив за допомогою MAI (методу аналізу ієрархії).

Практичну апробацію вибору найбільш сприятливого варіанта фінансування обігових активів за допомогою методу аналізу ієрархій здійснено на прикладі Донбаської інвестиційно-будівельної компанії (далі ДІБК), яка здійснює управління будівельними проектами, займається виробництвом будівельно-монтажних робіт, будівельних матеріалів і конструкцій, реалізує нерухомість, надає будівельне обладнання в оренду [6].

Отже, виходячи з наявного потенціалу підприємства, вважаємо доцільним використання корпоративної стратегії прискореного зростання, якій відповідає стратегія фінансової підтримки прискореного зростання. Остання передбачає зростання потенціалу формування фінансових ресурсів, які направляються на збільшення обігових і основних активів підприємства, тобто пошук та залучення додаткових джерел їх фінансування.

Для вибору альтернативних варіантів фінансової стратегії скористаємося методом аналізу ієрархії, який передбачає декомпозицію проблеми на більш прості складові й обробку суджень особи, яка приймає рішення. Першим етапом є побудова ієрархії, альтернативних варіантів фінансової стратегії, що відображено на рисунку 1.

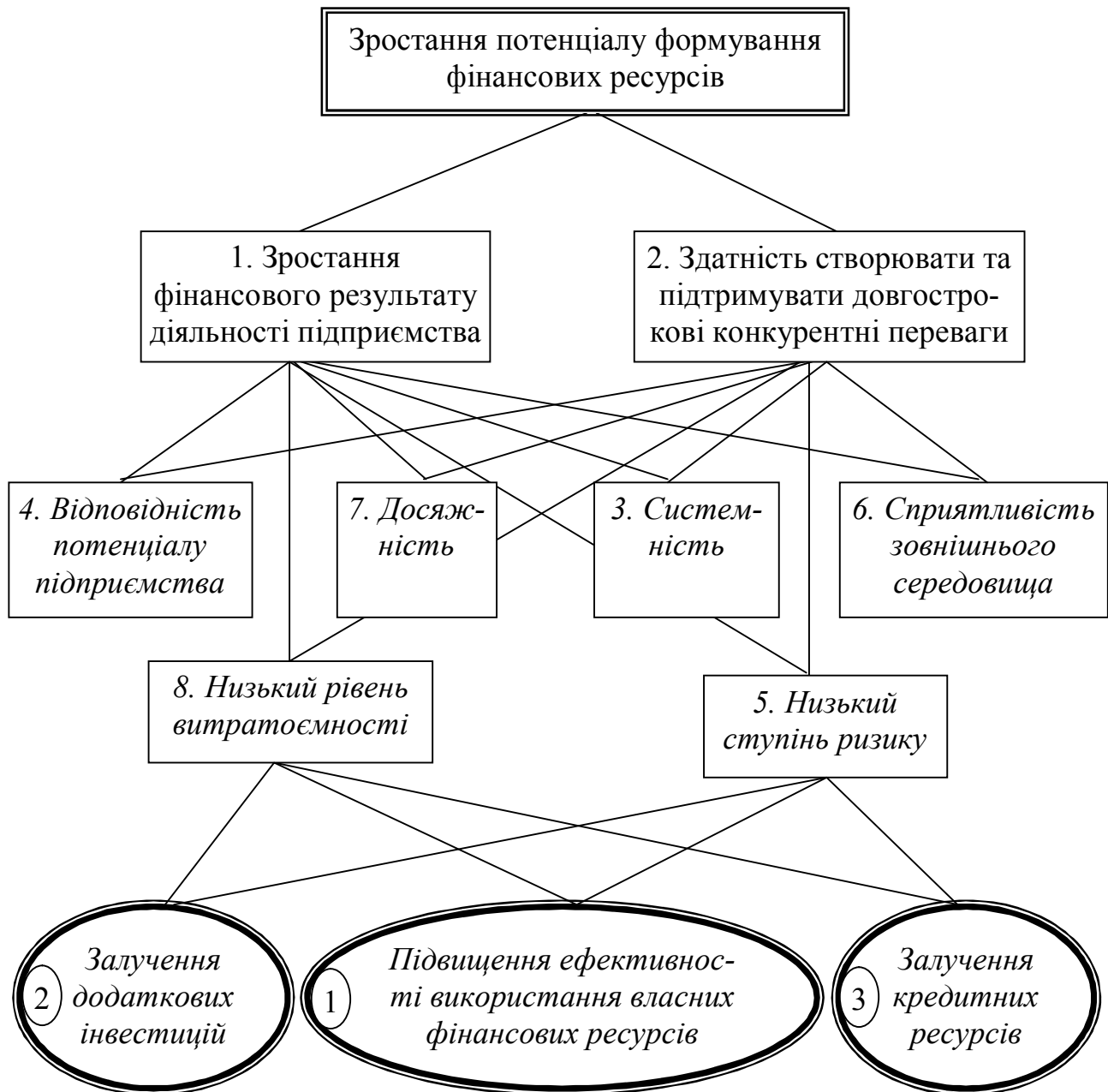

Рисунок 1 – Побудова ієрархії, альтернативних варіантів стратегії фінансування обігових активів

Далі будується матриця попарних порівнянь елементів ієрархії на основі судження осіб, які беруть участь в обговоренні проблеми. При цьому має виконуватися властивість оберненої симетрії (таблиця 1).

Для об'єднання суджень необхідно знайти середньогометричне значення шляхом множення відповідних числових значень у кожному рядку матриці суд-

жень і добування кореня степеня, який дорівнює кількості оцінюваних елементів. Як результат отримуємо значення компонента власного вектора, що відображено в таблиці 2.

Таблиця 1 – Матриця попарних порівнянь на основі судження осіб, які беруть участь в обговоренні проблеми

Критерії	1. Зростання фінансового результату діяльності підприємства	2. Здатність створювати та підтримувати довгострокові конкурентні переваги	3. Системність	4. Відповідність потенціалу підприємства	5. Низький ступінь ризику	6. Сприятливість зовнішнього середовища	7. Досяжність	8. Низький рівень витратоємності
1. Зростання фінансового результату діяльності підприємства	1	3	2	1/5	6	2	1/4	4
2. Здатність створювати та підтримувати довгострокові конкурентні переваги	1/3	1	1/3	1/4	3	2	1/5	2
3. Системність	1/2	3	1	1/3	1/6	2	1/3	1/3
4. Відповідність потенціалу підприємства	5	4	3	1	2	1/3	2	5
5. Низький ступінь ризику	1/6	1/3	6	1/2	1	1/2	1/3	2
6. Сприятливість зовнішнього середовища	1/2	1/2	1/2	3	2	1	2	6
7. Досяжність	4	5	3	1/2	3	1/2	1	5
8. Низький рівень витратоємності	1/4	1/2	3	1/5	1/2	1/6	1/5	1
Сума	11,75	17,33	18,83	5,98	17,67	8,5	6,31	25,33

На основі отриманих результатів можна зробити висновок, що домінуючими (найбільш важливими) факторами, які необхідно враховувати, обираючи альтернативне фінансове рішення, для зростання потенціалу формування фінансових ресурсів є відповідність потенціалу підприємства вимогам фінансової стратегії, сприятливість зовнішнього середовища та рівень досяжності запланованих дій.

Після визначення вектора пріоритетів знаходять оцінку узгодженості суджень експертів. Для цього визначається відношення узгодженості локальних критеріїв.

Таблиця 2 – Визначення пріоритетів для всіх факторів (критеріїв)

Критерій	Компоненти власного вектору	Вектор пріоритетів
1. Зростання фінансового результату діяльності підприємства	1,095	0,046
2. Здатність створювати та підтримувати довгострокові конкурентні переваги	0,167	0,033
3. Системність	0,707	0,139
4. Відповідність потенціалу підприємства	7,746	0,285
5. Низький ступінь ризику	0,577	0,116
6. Сприятливість зовнішнього середовища	4,899	0,252
7. Досяжність	2,739	0,249
8. Низький рівень витратоемності	0,129	0,026

Показники узгодженості розраховують таким чином.

Найбільшим є власне значення суджень матриці ($\lambda_{\max}$):

$$\lambda_{\max} = (W_1/W_1 + W_2/W_1 + W_3/W_1 + W_4/W_1) \cdot X_1 + (W_1/W_2 + W_2/W_2 + W_3/W_2 + W_4/W_2) \cdot X_2 + (W_1/W_3 + W_2/W_3 + W_3/W_3 + W_4/W_3) \cdot X_3 + (W_1/W_4 + W_2/W_4 + W_3/W_4 + W_4/W_4) \cdot X_4, \quad (1)$$

де W_i – експертна оцінка i -го елемента ієрархії.

Індекс узгодженості – відхилення від узгодженості (IC):

$$IC = (\lambda_{\max} - n) / (n - 1). \quad (2)$$

Відношення узгодженості (OC):

$$OC = IC / \mathcal{C}, \quad (3)$$

де $\mathcal{C}$ – значення середньої випадкової узгодженості.

Розрахуємо зазначені показники, використовуючи формули 1-3

$$\lambda_{\max} = 9,507; IC = 0,215; OC = 0,169$$

Наступний етап передбачає складання матриці попарних порівнянь для третього рівня ієрархії, порівняльні характеристики альтернативних фінансових рішень щодо критеріїв (факторів) другого рівня. Приклад порівняння характеристик альтернативних джерел фінансування обігових активів стосовно критерію «зростання фінансового результату діяльності підприємства», наведений у таблиці 3.

Інші критерії розраховують аналогічно.

Таблиця 3 – Матриця попарних порівнянь критерію «зростання фінансового результату діяльності підприємства»

1. Зростання фінансового результату діяльності підприємства	1	2	3	Вектор пріоритетів
1. Підвищення ефективності використання власних фінансових ресурсів	1	4	5	0,452
2. Залучення додаткових інвестицій	1/4	1,00	3	0,261
3. Залучення кредитних ресурсів	1/5	1/3	1	0,093

Відповідно: $\lambda_{\max} = 3,019$; $IC = 0,01$; $OC = 0,016$.

На останньому етапі визначаємо глобальний критерій для кожного можливого варіанта рішення на базі системи локальних пріоритетів, що відображено в таблиці 4.

Таблиця 4 – Розраховані пріоритети для обґрунтування найкращого альтернативного рішення

Пріоритети	1. Зростання фінансового результату діяльності підприємства (0,206)	2. Здатність створювати та підтримувати довгострокові конкурентні переваги (0,08)	3. Системність (0,165)	4. Відповідність потенціалу підприємства (0,548)	5. Низький ступінь ризику (0,152)	6. Сприятливість зовнішнього середовища (0,444)	7. Досяжність (0,332)	8. Низький рівень витратності (0,072)
1. Підвищення ефективності використання власних фінансових ресурсів	0,452	0,499	0,452	0,403	0,453	0,419	0,423	0,565
2. Залучення додаткових інвестицій	0,261	0,351	0,174	0,374	0,101	0,254	0,344	0,065
3. Залучення кредитних ресурсів	0,093	0,087	0,245	0,175	0,226	0,145	0,145	0,181

Глобальний критерій для кожного можливого варіанта визначається за формулою:

$$P_{j\text{гл}} = \sum X_j(i) \cdot b(i), \quad (4)$$

де $P_{j\text{гл}}$ – глобальний пріоритет;

$X_j(i)$ – пріоритет j -го варіанта рішення по i -му критерію;

$b(i)$ – пріоритет числа значущості i -го критерію.

Визначимо пріоритети для альтернативних фінансових рішень:

$$1 = 0,86; 2 = 0,56; 3 = 0,32.$$

Таким чином, на основі отриманих значень пріоритетів обирають той варіант, де значення пріоритету є найбільшим. У нашому випадку це зростання потенціалу формування обігових активів за рахунок підвищення ефективності використання власних фінансових ресурсів.

Список літератури

1. Бакунов О.О. Стратегія підприємства: конспект лекцій / О.О. Бакунов, Т.Б. Хлевицька, Н.О. Лісова. – Донецьк, 2010. – 644.
2. Бланк І.О. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / І.О. Бланк – К.: Ельга, 2008. – 724 с.
3. Финансовое управление предприятием: принципы, методы и инструменты / В.М. Зарубинский [и др.] // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 1 (91). – С. 171-175.
4. Колодязна К.А. Управління оборотними активами і їх роль у діяльності підприємств // Торгівля і ринок. – 2009. – Т. 2. – С. 76-82.
5. Пузирьова П.В. Матриця ключових стратегій в управлінні фінансовим потенціалом промислових підприємств / П.В. Пузирьова // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 6 (108). – С. 151-156.
6. Режим доступу: <[http:// www.disk.dn.ua](http://www.disk.dn.ua)>.

УДК 005.585:658.15

Кравченко О.С., Шкряда Н.В. (ДонНУЕТ, Донецьк)

ОЦІНКА РІВНЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ ТЕОРІЇ НЕЧІТКИХ МНОЖИН

У статті розглянуто сутність і переваги теорії нечітких множин та проведено оцінку рівня фінансової стійкості із застосуванням цього методу на прикладі промислового підприємства.

Ключові слова: *фінансова стійкість, теорія нечітких множин, фінансовий стан, управління, підприємство.*

У ринкових умовах стимулювання розвитку та прибутковості підприємства є запорукою його конкурентоспроможності. Важливий елемент розвитку підприємства забезпеченість його фінансовими ресурсами, тобто рівень фінансової стійкості підприємства, який забезпечує його достатнє фінансування та платоспроможність у короткостроковій та довгостроковій перспективі [1].

Для ефективного управління підприємством в умовах нестабільної економіки недостатньо вихідної інформації, одержаної за умови обробки традиційними методами. Тому надзвичайно важливим в цих умовах є дослідження та